

Församlingsråd

Guide för arbete med församlingsråd
i Göteborgs stift

Innehåll

Vad är ett församlingsråd?	sid. 3
Hur växte församlingsråden fram?	sid. 3
Hur utses ett församlingsråd?	sid. 3
Vad gör ett församlingsråd?	sid. 4
Gällande församlingens gudstjänstliv	
Gällande församlingens kyrka/kyrkor	
Gällande kyrkvårdar och kollekt	
Gällande församlingsinstruktionen	
Gällande beslut om den egna församlingen	
Gällande indelningsfrågor och stiftets beslut	
Vad ska ett församlingsråd inte göra?	sid. 6
Vad är det för skillnad mellan kyrkoråd och församlingsråd?	sid. 6
Församlingsrådet sett ur olika perspektiv	sid. 7
Kyrkorådets	
Kyrkoherdens	
Den ideella medarbetarens	
Den anställda medarbetarens	
Prästens i församlingsrådet	
Projektet Dela tro – dela liv; Församlingsråd	sid. 8
Processutbildning för församlingsråd 2018-19	sid. 8

Församlingens bön

Gud, i din hand vilar universum, vår värld, vårt land och samhälle.

Vi ber för din församling..., en del av den världsvida kyrkan och av Göteborgs stift,

För alla människor som lever och verkar här.

Du kallar oss till ansvar och glädje i vår bygd.

Ge oss tacksamhetens blick för allt gott du gör här och öppna våra ögon för nöden.

Just nu ber vi för... *(något aktuellt i bygden, någon person eller organisation)*

Vi ber för vårt församlingsråd, om vishet och handlingskraft.

Ge oss gåvan att lyssna och modet att pröva nya vägar.

Ikväll ber vi för...*(en utmaning vi står inför/något eller någon inom församlingens liv)*

Tack för uppdraget och ansvaret du har givit oss

Och kraften och glädjen genom Jesus Kristus!

Biskoparna Per Eckerdal och Martin Modéus

Vad är ett församlingsråd?

Kristen tro har i alla tider haft en stor betoning på gemenskap. Det handlar förstås om gemenskap med Gud men också om gemenskap mellan människor. Därför har församlingen en mycket central plats i alla kyrkor i hela den stora, världsvida Kyrkan. I Svenska kyrkan har varje församling ansvar över sin grundläggande uppgift att fira gudstjänst, bedriva undervisning samt utöva diakoni och mission.¹ En församling behöver styrning för att fungera och i Svenska kyrkan kallas den lokala styrelsen antingen för kyrkoråd eller för församlingsråd. Kyrkorådet är ensam styrelse i en församling som inte hänger samman med andra församlingar i ett pastorat. Om flera församlingar tillsammans bildar ett pastorat kallas den gemensamma styrelsen kyrkoråd och varje församling har en lokal styrelse – församlingsrådet.² Eftersom det i ett pastorat alltså finns både kyrkoråd och församlingsråd är det viktigt att veta hur ansvaret är tänkt att fördelas dem emellan. Därför har denna guide kommit till.

Hur växte församlingsråden fram?

Svenska kyrkans organisation har vuxit fram genom seklerna, men redan under medeltiden var det viktigt att församlingen styrdes i samarbete mellan präst och några församlingsmedlemmar som hade de andras förtroende. Under 1700-talet började en del församlingars styrelser att kallas för kyrkoråd och 1817 bestämdes det att det skulle finnas kyrkoråd i alla församlingar och att de skulle väljas vid sockenstämmor. Med tiden kom många församlingar att samarbeta med varandra, bildade pastorat och längre fram samfälligheter. Organisation och ansvarsfördelning blev med tiden ofta mycket snårig och bland annat därför utredde Svenska kyrkan för ett antal år sedan³ hur pastorat och församlingar framöver ska organiseras. Från och med 1 januari 2014 ändrades benämningarna och termen församlingsråd infördes som namn på den lokala styrelsen för en församling när församlingen ingår i ett pastorat.

Hur utses ett församlingsråd?

Ett församlingsråd ska bestå av människor som har förankring och förtroende i församlingen, men församlingsrådet ingår i hela pastoratets organisation och lyder därför under det högsta beslutande organet – kyrkofullmäktige. Därför nominerar församlingen personer till församlingsrådet, men det är kyrkofullmäktige som väljer dem.⁴ Det är viktigt att nomineringen sker på ett öppet vis. Det kan ske genom ett församlingsmöte eller annat öppet nomineringsmöte.⁵ Det går också att nominera personer exempelvis genom att det finns en förslagslåda uppställd, men därefter behövs det arrangeras ett öppet, utlyst möte för att säkerställa öppenheten i processen.

---

¹ Kyrkoordning för Svenska kyrkan 2017 2 kap. 1 § (fortsättningsvis anges noter till Kyrkoordningen på följande vis: KO X (kap.):Y (§))

² KO 2: 8

³ Närhet och samverkan, Svenska kyrkans utredningar 2011:2

⁴ KO 4:22

⁵ KO 4:23

Kyrkofullmäktige beslutar hur lång mandatperiod som församlingsrådet har, dock längst fyra år.⁶ Det går alltså att ha kortare mandatperioder för församlingsråd än de fyra år som gäller för kyrkoråd. Kyrkofullmäktige beslutar också om antalet ledamöter (minst fyra) och ersättare (minst hälften av antalet ledamöter).⁷ De olika församlingsråden i ett pastorat kan ha olika längd på mandatperioden och antalet ledamöter och ersättare. För att vara valbar till ett församlingsråd ska personen vara döpt, fylla 18 år senast på valdagen och vara folkbokförd i någon av församlingarna i pastoratet.⁸ En anställd medarbetare får inte väljas till något församlingsråd i det pastorat som hen tjänstgör i om tjänstgöringsgraden är över 20 %.⁹ Kyrkoherden, eller den präst som kyrkoherden utser, är utan att väljas alltid en av församlingsrådets ledamöter.¹⁰ Minimiantalet ledamöter i ett församlingsråd är alltså fem inklusive den prästerliga representanten.

Vad gör ett församlingsråd?

I kyrkoordningen finns ett antal punkter som är gemensamma för alla församlingsråd. Därutöver kan församlingsinstruktionen ge ytterligare uppgifter till församlingsrådet och dessutom kan kyrkorådet besluta om att det ska ha ännu flera saker på sitt bord.¹¹ Olika församlingsråd i ett pastorat kan på så sätt ha olika stort mandat beroende på hur kyrkorådet beslutar. Vad kyrkorådet delegerar sker lämpligtvis i ett samspel med vad det enskilda församlingsrådet dels vill och dels har förmåga till.

Ett församlingsråd har redan i det som fastslås av kyrkoordningen ett omfattande ansvar för församlingens liv. De uppgifter som alla församlingsråd ska fullgöra enligt kyrkoordningen är följande:

Gällande församlingens gudstjänstliv

- Det beslutar om vilka former av huvudgudstjänst som ska användas i församlingen, dock efter samråd med präster och kyrkomusiker.¹²
- Kyrkoherden ska samråda med församlingsrådet om huvudgudstjänstens uppbyggnad.¹³
- Kyrkoherden ska också samråda med församlingsrådet om församlingens gudstjänstplan.¹⁴ En gudstjänstplan är en sammanställning av vilka gudstjänster som ska planeras för en viss tidsperiod samt när och var dessa ska firas.¹⁵

---

⁶ KO 4:25

⁷ KO 4:22

⁸ KO 33:4

⁹ KO 33:9

¹⁰ KO 5:6

¹¹ KO 4:21

¹² KO 17:6

¹³ KO17:8

¹⁴ KO17:9

¹⁵ KO 17:9 kommentar

- Kyrkoherden ska även samråda med präster och musiker och sedan få medgivande av församlingsrådet för att fatta beslut om att använda annan gudstjänstordning eller musik som finns i kyrkohandboken i församlingens huvudgudstjänst.¹⁶
- Kyrkoherden ska samråda med församlingsrådet beträffande ekumeniskt nattvardsfirande.¹⁷
- Det fattar beslut om ekumenisk huvudgudstjänst ska firas, dock efter samråd med präster och musiker och att tillstånd inhämtats från domkapitlet.¹⁸

Gällande församlingens kyrka/kyrkor

- Det beslutar om upplåtelse av kyrka.¹⁹
- Ett pastorat kan inte utan församlingsrådets godkännande besluta om att ta en kyrka ur bruk om det inte finns särskilda skäl.²⁰
- Ändringar av en kyrkobyggnad eller i ett kyrkorum får inte göras utan godkännande från församlingsrådet om det inte finns synnerliga skäl.²¹

Gällande kyrkvårdar och kollekt

- Det väljer kyrkvårdar till församlingens kyrka/kyrkor.²²
- Det väljer en av kyrkvårdarna till att vara inventarieansvarig.²³
- Det beslutar om församlingskollekt.²⁴
- Det beslutar om ändring av kollektdag.²⁵

Gällande församlingsinstruktionen

- Kyrkorådet ska samråda med församlingsrådet innan beslut fattas om församlingsinstruktion.²⁶
- Det har rätt att väcka ärende om ändring i församlingsinstruktionen.²⁷

Gällande beslut om den egna församlingen

- Det har yttranderätt innan kyrkofullmäktige avgör ett ärende som särskilt angår den egna församlingen.²⁸

---

¹⁶ KO 18:6

¹⁷ KO 20:6

¹⁸ KO 17:7

¹⁹ KO 41:3a

²⁰ KO 40:7

²¹ KO 40:9

²² KO 4:19

²³ KO 40:2

²⁴ KO 43:6

²⁵ KO 43:7

²⁶ KO 57:5

²⁷ KO 57:6

²⁸ KO 3:22

- Det väljer sin vice ordförande och om kyrkofullmäktige så beslutar även sin ordförande.²⁹

Gällande indelningsfrågor och stiftets beslut

- Det har yttranderätt om lokala beslut om församlingsindelningen.³⁰
- Det har rätt att begära prövning av ett stifts beslut.³¹

Vad ska ett församlingsråd inte göra?

Samtidigt som det är viktigt att ett församlingsråd vet vad det ska göra så är det likaså viktigt att veta inom vilka områden det inte ska ge sig in, exempelvis:

- Det har inget arbetsgivaransvar, det har kyrkorådet.
- Det är inte heller arbetsledare och kan inte beordra anställda medarbetare, det är kyrkoherden eller den som kyrkoherden har delegerat arbetsledningen till som är arbetsledare.
- Det beslutar inte om församlingens budget, det gör kyrkofullmäktige efter beredning av kyrkorådet.
- Det sätter inte helt egna mål, målen måste gå i linje med församlingsinstruktionen och kyrkorådets olika riktlinjer.
- Det har ett övergripande ansvar för gudstjänstlivet men planerar eller beslutar inte kring varje enskild gudstjänst, det ansvaret har den eller de som ska leda den aktuella gudstjänsten.
- Det beslutar inte självt om åtgärder i och kring den egna kyrkan/kyrkorna, det gör kyrkorådet som har budgetansvaret.

Vad är det för skillnad mellan kyrkoråd och församlingsråd?

Det finns förstås många sätt att beskriva skillnaden mellan ett kyrkoråd och ett församlingsråd. Ett sätt att kortfattat försöka teckna skillnaderna är följande tre punkter:

1. Kyrkorådet har det övergripande ansvaret för hela pastoratet - församlingsrådet har det lokala och konkreta ansvaret för den grundläggande uppgiften (gudstjänst, undervisning, diakoni och mission).
2. Kyrkorådet har ansvar för hela pastoratets verksamhet - församlingsrådet har ansvar för livet i den lokala församlingen.
3. Kyrkorådet har ansvar för förvaltning, ekonomi, personal, fastigheter och begravningsverksamhet – församlingsrådet ska utifrån lokal kunskap om den egna församlingens förutsättningar bidra till att församlingsgemenskapen utvecklas och fördjupas.

---

²⁹ KO 4:26

³⁰ KO 37:7

³¹ KO 57:8

Församlingsrådet sett ur olika perspektiv

Kommunikation och förtroendefullt samarbete är huvudord när det gäller relationen mellan församlingsråd och kyrkoråd respektive medarbetare av olika slag. Följande perspektiv kan anläggas för att ytterligare förtydliga församlingsrådets uppdrag:

Kyrkorådets

Ett församlingsråd är inte underordnat kyrkorådet även om kyrkorådet kan delegera uppgifter till församlingsrådet. Båda sorternas råd är valda av pastoratets högsta beslutande organ – kyrkofullmäktige. Kyrkorådet har sina ansvarsområden och församlingsrådet sina, men för att båda ska fungera väl i sina respektive uppgifter krävs det tydliga kopplingar råden emellan. Kyrkoordningen anger att antal sådana kopplingar, men det ersätter inte behovet av att kyrkorådet i varje pastorat själva tänker igenom hur det vill strukturera kommunikation, arbetsordning och gemensamma mötesplatser.

Kyrkoherdens

Kyrkoherden har ett långtgående ansvar för att församlingsrådet ska ha utrymme och insyn för att kunna utföra sina uppgifter enligt kyrkoordningen, framför allt när det gäller församlingens gudstjänstliv. Samråd och gemensam syn på gudstjänstutvecklingen är mycket viktiga delar för att detta samarbete ska kunna fungera.

Den ideella medarbetarens

Församlingsrådet kan tillsammans med de anställda medarbetarna ge dig som ideell medarbetare utrymme och möjlighet att engagera dig i en verksamhet som du brinner för. Om det finns ett gott samarbete och en god kommunikation kan du och andra ideella krafter utföra eller medverka vid församlingsarrangemang som annars inte skulle kunna bli verklighet.

Den anställda medarbetarens

Församlingsrådet kan vara din bästa samarbetspartner i ditt arbete. Det är inte vare sig din arbetsgivare eller arbetsledare, men församlingsrådet med sin lokala förankring och kännedom kan hjälpa dig att utforma din verksamhet på ett sätt som har goda förutsättningar för att lyckas. Ett församlingsråd består av ett antal mycket engagerade människor som vill ta ansvar för just den församling som du är anställd för att tjäna.

Prästens i församlingsrådet

Relationen mellan kyrkoherde och kyrkoråd är tydligt reglerad i kyrkoordningen. Relationen mellan den präst som är ledamot i ett församlingsråd och resten av församlingsrådet är inte reglerat i lika hög grad, men för att den ska fungera krävs ett stort mått av gemensam målbild, kommunikation och informationsdelande. Församlingsrådet är inte i prästens hand, det står på egna ben, men prästen är inte heller församlingsrådets tjänsteman som enbart har som uppgift att effektuera dess beslut.

Projektet Dela tro – dela liv; Församlingsråd

Under 2016 och 2017 genomförde Göteborgs och Linköpings stift ett projekt med syfte att rusta de förtroendevalda i församlingsråden i deras roll och uppdrag. Projektrapporten ger förutom analyser och reflektioner ett stort antal praktiska tips för församlingsrådets arbete. Projektet har också identifierat ett antal viktiga redskap för ett gott arbete i församlingsråden:³²

- Synkroniserade årshjul mellan församlingsråd och kyrkoråd.
- Arbetsordning för de olika organen i pastoratet.
- Att församlingsinstruktionen har tydliga skrivningar om delegation, samspel och kommunikation med tydliggörande av varje församling.
- Att en församlingskonsekvensanalys görs vid avgörande beslut i pastoratet.
- Att biskopsvisitationerna har ett tydligt församlingsperspektiv.
- Att det behövs stöd och utveckling i samverkan med stift och folkhögskolor.

Hela projektrapporten finns här:

<https://internwww.svenskakyrkan.se/goteborgsstift/forsamlingsrad-med-engagemang-for-en-oppen-och-levande-kyrka>

Processutbildning för församlingsråd 2018-19

Under 2018-19 arrangerar Göteborgs stift och Helsingborgs folkhögskola en processutbildning för församlingsråd. Syftet med utbildningen är att ge stöd och inspiration för ledamöter i de nyvalda församlingsråden. Roller och ansvar behöver tydliggöras och kunskapen och medvetenheten om församlingsrådets möjligheter behöver stärkas. Genom utbildningen vill vi ge varandra glädje och mod att tala tro och liv och reflektera över vad vår gemensamma kristna tro kan betyda för den egna församlingen och det samhälle vi är en del av.

Vi träffas tre lördagar på Helsingborgs folkhögskola, kl. 10-16:

1. 14 april 2018 – Uppdraget – dopet och Kyrkoordningen
2. 8 september 2018 – Församlingens identitet, tro och liv
3. 19 januari 2019 Vägen vidare – att bära på ett hopp

I november, mellan kurstillfälle två och tre, gör någon från kursledningen och Svenska Kyrkans Unga ett "hembesök" hos Församlingsrådet.

Mer information om utbildningen:

Karin Janfalk

karin.janfalk@svenskakyrkan.se

031-771 30 44

Hans Almer

hans.almer@svenskakyrkan.se

031-771 30 12

Frågor eller andra tankar angående denna guide riktas lämpligtvis till

Lars Björksell

Stiftsadjunkt för Ledarskap och Organisation

031-771 30 58, lars.bjorksell@svenskakyrkan.se

---

³² Projektrapport för projektet Dela tro-dela liv; Församlingsråd, s.23f